

Súd: Najvyšší súd SR
Spisová značka: 9Sžsk/96/2020
Identifikačné číslo spisu: 3019200208
Dátum vydania rozhodnutia: 26.05.2021
Meno a priezvisko: JUDr. Viera Nevedelová
Funkcia: sudca
ECLI: ECLI:SK:NSSR:2021:3019200208.1

ROZSUDOK

Najvyšší súd Slovenskej republiky v senáte, zloženom z predsedníčky senátu JUDr. Viery Nevedelovej a členiek senátu JUDr. Jany Martinčekovej a JUDr. Aleny Adamcovej v právnej veci žalobcu: Complex HM, s.r.o., so sídlom Dvory 581, 020 01 Púchov, IČO: 45 517 991, proti žalovanej: Sociálna poisťovňa, ústredie, Ul. 29. augusta č. 8 a 10, Bratislava, za účasti ďalšieho účastníka: X. B. L., nar. XX.XX.XXXX, bytom M. X, XXXXX M., B. L., T. B. L., o preskúmanie zákonnosti rozhodnutia žalovaného č. 15569-3/2019-BA zo dňa 25. marca 2019, o kasačnej sťažnosti žalovanej proti rozsudku Krajského súdu v Trenčíne č.k. 14Sa/21/2019-64 z 18.06.2020, takto

rozhodol:

Najvyšší súd Slovenskej republiky rozsudok Krajského súdu v Trenčíne č.k. 14Sa/21/2019-64 z 18. júna 2020 z r u š u j e a v e c m u v r a c i a n a ďalšie konanie.

Odôvodnenie

1. Krajský súd v Trenčíne rozhodnutím č.k. 14Sa/21/2019-64 z 18.06.2020 zrušil rozhodnutie žalovanej č. 15569-3/2019-BA zo dňa 25.03.2019 (ďalej len „preskúmané rozhodnutie“), ktorým žalovaná potvrdila rozhodnutie Sociálnej poisťovne, pobočka Považská Bystrica (ďalej len „správny orgán I. stupňa“) č. 48-1/2014-PB zo dňa 02.01.2014 (ďalej len „prvostupňové rozhodnutie“).

2. Prvostupňovým rozhodnutím pobočka Považská Bystrica rozhodla, že ďalšiemu účastníkovi ako zamestnancovi žalobcu nevzniklo povinné nemocenské poistenie, povinné dôchodkové poistenie a povinné poistenie v nezamestnanosti od 01.06.2010 do 31.08.2012 podľa slovenskej legislatívy. Svoje rozhodnutie odôvodnila tým, že kontrolou vykonanou u žalobcu nebol preukázaný reálny výkon činnosti zamestnanca na území Slovenskej republiky a preto nemôže podliehať slovenským právnym predpisom. Správny orgán I. stupňa v odôvodnení rozhodnutia poukázal na príslušné ustanovenia zákona o sociálnom poistení, ako aj na Nariadenie (ES) Európskeho parlamentu a Rady č. 883/2004 z 29.04.2004 o koordinácii systémov sociálneho zabezpečenia v znení Nariadenia (ES) Európskeho parlamentu a Rady č. 988/2009 zo dňa 16.09.2009 (ďalej len „základné nariadenie“) a vykonávacie nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (ES) č. 987/2009 zo dňa 16.09.2009 (ďalej len „vykonávacie nariadenie“). Žalovaná v preskúmanom rozhodnutí tiež uviedla, že podľa oznámenia poľskej inštitúcie sociálneho zabezpečenia (ďalej len „ZUS“) č. 020000/70/2015/UBS OM W-77 zo dňa 11.02.2015, X. B. L. odo dňa

01.06.2010 do 31.08.2012 podlieha právnym predpisom sociálneho zabezpečenia Poľskej republiky.

3. V žalobe proti preskúmanému rozhodnutiu žalobca namietal prekročenie právomoci žalovanej s poukazom na znenie základného a vykonávacieho nariadenia. Ďalej žalobca namietal zákonosť preskúmaného rozhodnutia pre nedodržanie procesného postupu určenia uplatniteľnej legislatívy z dôvodu absencie dialógu a zmierovacieho postupu a z dôvodu nezákonného prerušenia odvolacieho konania po dobu viac ako dvoch rokov.

4. Krajský súd z administratívneho spisu zistil, že ďalší účastník bol do registra poistencov ako zamestnanec žalobcu prihlásený od 01.06.2010 do 31.08.2012. Dňa 08.03.2013 prvostupňový správny orgán vykonal u žalobcu kontrolu za kontrolované obdobie od 01.06.2010 do 31.01.2013 a zistil, že zamestnávateľ vykazuje znaky schránkovej firmy a predpokladá sa, že k reálnemu výkonu činnosti jeho zamestnancov na území Slovenskej republiky nedochádza. Uvedený fakt bol oznámený ZUS-u. Na základe tejto skutočnosti dňa 2.1.2014 prvostupňový správny orgán vydal rozhodnutie č. 48-1/2014-PB o nevzniku poistenia zamestnanca žalobcu. Žalovanej bolo dňa 20.2.2015 doručené oznámenie ZUS pobočka v Bielsku-Bialej č. 020000/70/2017-UBS OM W-77 zo dňa 11.02.2015, ktorým ZUS určilo, že ďalší účastník v období od 01.06.2010 do 31.08.2012 podlieha poľskej legislatíve v rámci sociálneho poistenia z titulu výkonu podnikateľskej činnosti na území Poľskej republiky. Z obsahu oznámenia tiež vyplýva, že ZUS-u bolo zo strany Sociálnej poisťovne oznámené listom zo dňa 18.08.2014 a 19.11.2014 prijatie rozhodnutia zo dňa 02.01.2014, podľa ktorého ďalšiemu účastníkovi nevzniklo sociálne poistenie na území Slovenskej republiky z titulu zamestnania u žalobcu.

5. Krajský súd konštatoval, že v konaní nebolo sporné, že ďalší účastník je fyzická osoba s bydliskom v Poľskej republike, ktorý vykonáva činnosť na vlastný účet v Poľskej republike a ktorý zároveň uzavrel pracovnú zmluvu so žalobcom v Slovenskej republike. Na zamestnanca žalobcu sa z tohto dôvodu priamo vzťahovalo základné nariadenie.

6. Podľa názoru krajského súdu na posúdenie, či u zamestnanca žalobcu dochádzalo a dochádza k súbehu sociálnych poistení viacerých štátov podľa čl. 13 ods. 3 základného nariadenia z dôvodu výkonu činnosti zamestnanej osoby a činnosti samostatne zárobkovo činnnej osoby (podnikateľskej činnosti) v odlišných členských štátoch, je príslušná výlučne inštitúcia určená vykonávacím nariadením. Pokiaľ by o skutočnosti, či konkrétna osoba spĺňa podmienky uplatnenia čl. 13 ods. 3 základného nariadenia rozhodovali inštitúcie sociálneho poistenia, resp. súdy jednotlivých štátov samostatne, mohlo by dôjsť k situácii, že rozhodnú rôzne, následkom čoho by táto osoba podliehala systému sociálneho zabezpečenia viacerých štátov alebo nepodliehala systému sociálneho zabezpečenia žiadneho zo štátov. Z dôvodu, že z čl. 16 ods. 2 vykonávacieho nariadenia vyplýva, že uplatniteľné právne predpisy určí inštitúcia členského štátu bydliska osoby, žalovaná, ktorá vykonanou kontrolou nadobudla pochybnosti o reálnosti výkonu závislej činnosti žalobcom na území Slovenskej republiky, nemala právomoc konať a rozhodnúť vo veci nevzniku sociálneho poistenia podľa zákona.

7. Krajský súd zastával názor, že rozhodnutie o nevzniku sociálneho poistenia svojou povahou a účinkami neoprávnene nahrádzalo výlučnú právomoc inštitúcie štátu bydliska zamestnanca žalobcu určiť uplatniteľnú legislatívu. Aby sa predišlo uvedenému protiprávnemu stavu, bolo povinnosťou správneho orgánu prvého stupňa bezodkladne o svojich kontrolných zisteniach informovať poľskú stranu bez toho, aby prijal vo veci sociálneho poistenia zamestnanca žalobcu rozhodnutie, následkom ktorého by bol vylúčený z uplatniteľnej legislatívy ktoréhokoľvek členského štátu. Pobočka Sociálnej poisťovne po poskytnutí kontrolných zistení príslušnej poľskej inštitúcii mala vyčkať na postup poľskej strany. Na základe tohto faktu správne orgány Slovenskej republiky v oboch stupňoch neboli oprávnené pred právoplatným a vykonateľným rozhodnutím o uplatniteľnej legislatíve akokoľvek rozhodnúť, keďže nebolo zrejmé, či na prejednanie danej veci je príslušná slovenská alebo poľská inštitúcia sociálneho zabezpečenia.

8. Krajský súd poukázal na rozhodnutie Veľkého senátu správneho kolégia Najvyššieho súdu Slovenskej republiky č.k. 1Vs/1/2018, v zmysle ktorého definitívne určenie uplatniteľnej legislatívy iného členského

štátu Európskej únie od určitého dátumu podľa čl. 16 ods. 3 vykonávacieho nariadenia alebo vzájomnou dohodou podľa čl. 16 ods. 4 vykonávacieho nariadenia vylučuje právomoc Sociálnej poisťovne ako inštitúcie podľa čl. 1 písm. p/ základného nariadenia na rozhodovanie o uplatniteľnej legislatíve.

9. Krajský súd sa nestotožnil s názorom žalovanej, že prvostupňový orgán svojím rozhodnutím odstraňoval dôsledky nesprávnej registrácie zamestnanca žalobcu, pretože prihláška do registra poistencov nezakladá povinné sociálne poistenie a nemá konštitutívne účinky.

10. S poukazom na uvedený skutkový stav pre krajský súd bolo nesporné, že v čase vydania napadnutého rozhodnutia už bolo určené, že na zamestnanca žalobcu sa vzťahuje poľská legislatíva v rámci sociálneho zabezpečenia. Napriek uvedenému žalovaná konala a

11. rozhodovala vo veci týkajúcej sa účasti žalobcu na sociálnom poistení podľa slovenskej legislatívy. Z uvedených dôvodov námietku žalobcu, týkajúcu sa prekročenia právomoci žalovanej, krajský súd vyhodnotil ako dôvodnú.

12. Proti uvedenému rozsudku krajského súdu podala kasačnú sťažnosť žalovaná. Kasačnú sťažnosť odôvodnila tým, že nesúhlasí s právnym názorom krajského súdu, podľa ktorého nebola oprávnená vydať napadnuté rozhodnutie. Žalovaná má za to, že v prípade, ak sú v registri poistencov uvedené nesprávne údaje, Sociálna poisťovňa je povinná urobiť také kroky, aby zosúladila skutkový stav veci s právnym stavom veci.

13. Sťažovateľka ďalej poukázala na to, že žalobca prihlásil zamestnanca do registra poistencov od 01.06.2010 a odhlásil ho k 31.08.2012 a to podaním registračného listu fyzickej osoby- prihlášky a odhlášky. Túto povinnosť by mal žalobca ako zamestnávateľ v prípade, že by sa na zamestnanca v predmetnom období vzťahovala legislatíva SR. Avšak následným definitívnym určením uplatniteľnej legislatívy Poľskej republiky bolo nepochybné, že zamestnanec v období v uvedenom období podliehal právnym predpisom sociálneho zabezpečenia Poľskej republiky. Podľa názoru sťažovateľky vydanie rozhodnutia o nevzniku poistenia je najmä v záujme samotného zamestnanca.

14. Sťažovateľka tiež poukázala na to, že žalobca v správnej žalobe nepreukázal a nešpecifikoval, akým spôsobom bol napadnutým rozhodnutím poškodený na svojich právach. Poškodenie svojich práv ako zamestnávateľa ani netvrdil. Z tohto dôvodu má sťažovateľka za to, že žalobca nie je aktívne hmotnoprávne legitimovanou osobou na podanie žaloby. Ďalej poukázala na názor vyjadrený v rozsudkoch najvyššieho súdu, podľa ktorého je Sociálna poisťovňa oprávnená rozhodovať o vzniku povinného poistenia zamestnanca, ktorý bol prostredníctvom príslušného formulára zaregistrovaný v registri poistencov. Záverom žalovaná uviedla, že uznesenie Veľkého senátu Najvyššieho súdu SR sp.zn. 1Vs/1/2018 zo dňa 04.12.2018 nie je aplikovateľné na tento prípad, pretože uplatniteľná legislatíva nebola určená vzájomnou dohodou medzi Sociálnou poisťovňou a ZUS. Na základe horeuvedených skutočností žalovaná navrhuje, aby Najvyšší súd SR rozsudok krajského súdu zrušil a konanie zastavil, alternatívne aby rozsudok krajského súdu zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie.

15. Žalobca sa ku kasačnej sťažnosti nevyjadril.

16. Najvyšší súd Slovenskej republiky ako kasačný súd príslušný podľa § 438 ods. 2 zákona č. 162/2015 Z.z. Správny súdny poriadok (ďalej len „SSP“) rozhodovať o kasačnej sťažnosti, preskúmal napadnutý rozsudok krajského súdu spolu s konaním, ktoré predchádzalo jeho vydaniu a dospel k záveru, že je potrebné rozsudok krajského súdu zrušiť.

17. Podľa § 178 ods. 1 SSP žalobcom je fyzická osoba alebo právnická osoba, ktorá o sebe tvrdí, že ako účastník administratívneho konania bola rozhodnutím orgánu verejnej správy alebo opatrením orgánu verejnej správy ukrátená na svojich právach alebo právom chránených záujmoch.

18. Kasačný súd pripomína, že správne súdnictvo nie je založené na princípe verejnej žaloby, ktorý

umožňuje komukoľvek podať žalobu o preskúmanie rozhodnutia správneho orgánu. Hoci aktívna žalobná legitímácia nemá formálne povahu procesnej podmienky konania, správny súd je povinný ju skúmať počas celého konania. Ukrátenie práv žalobcu musí byť v žalobe tvrdené a podložené a aspoň potencionálne možné. Samotné postavenie účastníka správneho konania k naplneniu podmienky ukrátenia práv žalobcu nevedie.

19. V tejto súvislosti kasačný súd poukazuje na rozhodnutie Najvyššieho súdu SR, sp.zn. 3Sžr/2/2014, v ktorom najvyšší súd uviedol, že: „Súd v každej konkrétnej veci posudzuje, či žalobca spĺňa zákonom stanovené podmienky procesnej aktívnej legitímácie na podanie žaloby v správnom súdnictve. Žalobná legitímácia v zmysle § 247 ods. 1 a § 250 ods. 2 OSP musí byť daná pre všetky prípady, kedy je dotknutá právna sféra žalobcu. S prihliadnutím na účel súdneho prieskumu administratívnych rozhodnutí, táto podmienka musí byť splnená v priebehu celého konania ...“

20. So zreteľom na ustanovenie § 178 ods. 1 SSP treba považovať za náležitosť žaloby aj konkrétne tvrdenie žalobcu o tom, že bol ukrátený na svojich právach nezákonným rozhodnutím správneho orgánu, pričom musí ísť o subjektívne práva vyplývajúce z právneho predpisu. Len tak môže súd posúdiť otázku aktívnej legitímácie žalobcu.

21. Krajský súd otázku aktívnej legitímácie žalobcu neposúdil správne, ak nevzal do úvahy, že žalobcom môže byť len osoba, ktorá tvrdí ukrátenie svojich práv alebo právnych záujmov preskúmaným rozhodnutím, alebo aspoň tvrdí potenciálnu možnosť ich ukrátenia. Napriek skutočnosti, že žalovaná túto skutočnosť nenamietala v rámci konania pred krajským súdom a v kasačnej sťažnosti v zásade nie je prípustné uplatňovanie nových skutočností (§ 441 SSP), aktívna legitímácia žalobcu je podmienkou, bez splnenia ktorej nie je možné žalobe priznať úspech. Správne súdy prihliadajú na splnenie tejto podmienky počas celého konania. Z tohto dôvodu sa ňou mal krajský súd zaoberať aj bez námietky žalovanej.

22. Kasačný súd v rámci konania o kasačnej sťažnosti dospel k záveru, že z podanej žaloby nie je zrejmé, v čom spočíva ukrátenie práv žalobcu ako zamestnávateľa. Žalobca síce v podanej žalobe uvádza, že sa cíti byť ukrátený na svojich právach nezákonným postupom a rozhodnutím žalovanej a domáha sa ochrany svojich subjektívnych práv, ktoré však následne žiadnym spôsobom nešpecifikuje. Žalobca v podanej žalobe poukazuje na možné ukrátenie práv svojho zamestnanca.

23. Z vyššie uvedených dôvodov kasačný súd zrušil rozsudok krajského súdu podľa § 462 ods. 1 SSP a vec mu vrátil na ďalšie konanie a rozhodnutie. V ďalšom konaní bude úlohou krajského súdu vysporiadať sa s aktívnou legitímáciou žalobcu a vo veci znovu rozhodnúť. Zároveň je krajský súd viazaný právnym názorom vyjadreným v tomto rozhodnutí (§ 469 SSP).

24. V novom rozhodnutí krajský súd rozhodne aj o nároku na náhradu trov kasačného konania (§ 467 ods. 3 SSP).

25. Toto rozhodnutie prijal senát pomerom hlasov 3:0.

Poučenie:

Proti tomuto rozsudku n i e j e prípustný opravný prostriedok.